

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Tomáše Vejnara a soudkyň JUDr. Dany Slavíkové a Mgr. Adély Kaftanové ve věci žalobce : **P. S.** , nar. xxx, bytem xxx xxx, xxx, zast. Mgr. Jakubem Kratochvílem, advokátem se sídlem Novomlýnská 3, Praha 1, proti žalované : **Česká republika – Ministerstvo spravedlnosti** se sídlem Vyšehradská 16, Praha 2, o zadostiučinění nemajetkové újmy, k odvolání žalobce proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 15.1.2015 č.j. 23 C 190/2013 – 48,

t a k t o :

I. Rozsudek soudu I. stupně **s e** ve výroku o věci samé **m ě n í** tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci částku 50.000,- Kč s úrokem z prodlení ve výši 7,5 % ročně od 29.11.2012 do zaplacení do 15 dnů od právní moci rozsudku, jinak **s e p o t v r z u j e .**

II. Žalovaná je povinna nahradit žalobci náklady řízení před soudy obou stupňů ve výši 24.684,- Kč k rukám advokáta Mgr. Jakuba Kratochvíla, a to do 15 dnů od právní moci rozsudku.

O d ů v o d n ě n í

Rozsudkem ze dne 15.1.2015 soud I. stupně zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal zaplacení částky 150.000,- Kč s úrokem z prodlení ve výši 7,5 % ročně od 29.11.2012 do zaplacení, a vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Uvedeným

způsobem rozhodl o nároku žalobce na zaplacení žalované částky jako přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu, jež mu měla být způsobena (nezákonným) zahájením a pokračováním trestního stíhání vedeného proti jeho osobě pro spáchání zvláště závažného zločinu loupeže podle ust. § 173 odst. 1 tr. zák., zahájeného dne 24.9.2011 (kdy byl žalobce zadržen policejním orgánem, ze zadržení byl propuštěn téhož dne) a skončeného usnesením Okresního státního zastupitelství pro Prahu 4 ze dne 13.9.2012 sp. zn. 1 Zt 416/2011, jež nabylo právní moci dne 14.12.2012, neboť nebylo prokázáno, že žalobce spáchal skutek kladený mu za vinu (resp. to bylo rekognicí provedenou dne 3.7.2012 vyvráceno).

Žalovaná (jednající v souladu s ust. § 6 odst. 1, 2, písm. a/ zák. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti, dále jen „zákon“, shora v záhlaví označenou organizační složkou) stanoviskem ze dne 28.8.2013 konstatovala, že žalobce byl nezákonně trestně stíhán, za což se mu současně omluvila, uvedené zadostiučinění shledává žalovaná dostatečným a přiměřeným okolnostem věci.

Provedeným dokazováním, a na základě účastníky nespоровaných skutečností soud I. stupně vyšel ze zjištění, že žalobce dne 27.11.2012 uplatnil u žalované žádost o poskytnutí peněžitého zadostiučinění za nemajetkovou újmu na skutkovém podkladě vyličeném shodně v žalobě a splnil tak podmínku pro soudní uplatnění nároku na odškodnění nemajetkové újmy způsobené nezákonným rozhodnutím, předvídanou ust. § 14 zákona. Dále zjistil, že dne 24.9.2011 ve 13:15 hodin byl žalobce zadržen Policií České republiky, téhož dne ve 21:50 hodin byl ze zadržení propuštěn, rovněž téhož dne bylo vůči němu zahájeno trestní stíhání pro spáchání zvláště závažného zločinu loupeže podle ust. § 173 odst. 1 tr. zák., jehož se měl dopustit odcizením notebooku pod pohrůzkou násilí poškozenému J. B. s tím, že naopak poškozený mu měl odcizit 3.000,- Kč a mobilní telefon, jejichž vrácení bylo na poškozeném požadováno. Jelikož k němu nedošlo, měl se žalobce zmocnit právě uvedeného notebooku. Stížnost žalobce proti usnesení o zahájení trestního stíhání byla zamítnuta usnesením státního zástupce Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 4 ze dne 18.11.2011. Dne 29.3.2012 byla u Obvodního soudu pro Prahu 4 na žalobce jako obviněného podána obžaloba ze dne 28.3.2012, jmenovaný soud usnesením ze dne 30.3.2012 rozhodl o vrácení věci státnímu zástupci k došetření. Usnesením téhož státního zástupce ze dne 13.9.2012 bylo trestní stíhání žalobce podle § 172 odst. 1, písm. c/ tr. řádu zastaveno, když státní zástupce uzavřel, že provedeným dokazováním výsledky svědků nebyly k žalobci zjištěny žádné konkrétní skutečnosti, v rámci rekognice in natura pak poškozený žalobce jako možného pachatele vyloučil; citované rozhodnutí bylo žalobci doručeno dne 20.9.2012, jeho obhájci dne 24.9.2012.

Na zjištěný skutkový stav aplikoval soud I. stupně ust. § 1, § 2, § 5 písm. a/, § 7 odst. 1 a 2, § 8 odst. 1, § 26 a § 31a odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. Prvostupňový soud předně poukázal na ustálenou soudní judikaturu, která s pomocí (extenzivního) výkladu zákona konstituovala v souvislosti se zahájením (vedením) trestního stíhání, jež neskončilo pravomocným odsouzením, nejen nárok na náhradu škody (majetkové újmy), ale i odškodnění újem nemajetkové povahy vztahovaných mimo jiného k tzv. nezákonnému (v odškodňovacím smyslu), trestnímu stíhání. Uvedené právo přitom nemá pouze ten (zjednodušeně vymezeno), kdo si zahájení trestního stíhání zavinil sám, ten, kdo byl obžaloby zproštěn nebo proti němuž bylo trestní stíhání zastaveno jen proto, že není za spáchaný trestný čin trestně odpovědný, nebo že mu byla udělena milost, nebo že trestný čin byl amnestován. V posuzované věci však existence jakýchkoliv uvedených skutečností vylučujících

odpovědnostní titul nebyla žalovanou ani tvrzena, a odpovědnostní titul je tak i s ohledem na stanovisko žalované nepochybně dán.

Podle současných judikatorních závěrů platí, že „zatímco v případě nepřiměřené délky řízení se újma na straně poškozeného presumuje, musí být újma založena jinou skutečností prokázána, není-li zjevné, že by stejnou újmu utrpěla jakákoliv osoba, která by byla danou skutečností postižena, a šlo by tedy o notoriету, kterou dokazovat netřeba“ (srovnej např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15.3.2012 sp. zn. 30 Cdo 2555/2010 ze dne 3.7.2012 sp. zn. 30 Cdo 4280/2011). Pokud soud dospěje po provedeném dokazování k závěru o vzniku (existenci) újmy odpovídající dokazováním objektivizovanému zásahu do osobnostních práv poškozeného, je jeho úkolem stanovení formy či výše zadostiučinění, v rámci kteréžto činnosti vychází především z povahy trestní věci, z délky trestního stíhání a především z dopadu trestního stíhání do osobnostní sféry poškozené osoby. Forma a případná výše zadostiučinění nesmí být v rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti, tj. že její přiznání je nad rámec konstatování porušení práva na místě pouze tehdy, jestliže by se z hlediska obecné slušnosti poškozenému satisfakce skutečně mělo dostat (srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.6.2012 sp. zn. 30 Cdo 2813/2011). Je na soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy (stanovenou ust. § 31a odst. 2 zákona relativně neurčitým způsobem) ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. V poměrech dané věci soud I. stupně proto vyšel z toho, že vznik imateriální újmy není na místě presumovat, nýbrž prokazovat stejně tak (a to zejména) jako intenzitu (případné) újmy odůvodňující peněžní odškodnění, to vše i za situace, že trestní stíhání je vždy spojeno s jistým individuálním diskomfortem trestně stíhaných osob (rozhodnutí Ústavního soudu ČR sp. zn. IV. ÚS 428/05). Žalobce po poučení soudu ve smyslu ust. § 118a o.s.ř. s ohledem na shora učiněný právní náhled doplnil svá skutková tvrzení tak, že negativní důsledky trestního stíhání ve své osobnostní sféře spatřuje v jeho úkorném vnímání svojí osobou a osobou své matky, v tom, že po dobu trestního stíhání žil ve strachu z výsledku trestního stíhání, z potenciálně hrozícího nepodmíněného trestu, v obavách, že by mohl být odsouzen, čemuž byl nucen chtít nechtít uzpůsobit i svůj dosavadní život (otupělost, ztráta zájmu, pozastavení hledání pracovních příležitostí, obava z navázání partnerského vztahu za takových okolností).

Soud I. stupně zdůraznil svou vědomost o tom, že žalobce mohl vnímat a vnímal danou situaci úkorně a bolestně, že mohl být nucen v průběhu trestního stíhání konfrontovat své výhledy, plány, úmysly s možností odsouzení za trestný čin, který nespáchal, a který je obecně vnímaný jako závažný, současně však vycházel ze závěru uvedeného v citovaném nálezu Ústavního soudu, podle něhož je „právem a povinností státu zajišťovat ochranu společnosti skrze vyšetřování podezření ze spáchání trestné činnosti, a jednotlivec je povinen v určitém rozsahu omezení z toho vyplývající snášet“. Pokud orgány činné v trestním řízení dospějí k pravomocnému rozhodnutí, které se posléze ukáže jako nezákonné, nebo si v průběhu trestního řízení počínají nezákonným způsobem či způsobem neslučitelným s ochranou základních práv, čítajíc v to nejen extrémní případy nelidského či ponižujícího zacházení, ale též případy průtahů v řízení, jedná se o postupy, kterými již porušují jednotlivá osobnostní práva, jejichž ochrana je garantována čl. 10 Listiny základních práv a svobod.

Veden uvedenými závěry soud I. stupně vyšel ze zjištění, že žalobce v době zahájení trestního stíhání práci již neměl bezmála 4 měsíce a našel ji ještě v jeho průběhu, úvaha o tom, že by si práci našel dříve, nebýt trestního stíhání, je toliko spekulativní. Pokud se jedná o porušení cti či pověsti žalobce, vyšel ze zjištění, že informace o trestním stíhání zůstala v nejužším rodinném kruhu, osoby z tohoto okruhu při žalobci stály a o jeho nevině

nepochybovaly. Pokud byl navržen výslech sousedky K., která matce žalobce sdělila, že syn je zadržen, soud I. stupně poukázal na výpověď matky žalobce, která uvedla, že má za to, že se sousedka o zadržení žalobce v domě nešířila, sám žalobce pak ani netvrdil jeho dehonestaci v očích konkrétních osob z jeho sociálního okolí. Trestní stíhání žalobce, objektivně nahlíženo, netrvalo nijak dlouhou dobu. Pokud se jedná o tvrzené negativní účinky jeho trestního stíhání v oblasti partnerských vztahů, v době zahájení trestního stíhání partnerský vztah neměl a nenavázal jej ani po jeho skončení. Trestní stíhání žalobce nebylo nijak medializováno, pokud se dostala informace o vedení trestního stíhání do rodinného okolí žalobce, rovněž to nevedlo k jeho dehonestaci. Utlumil-li za dané situace realizaci svých zálib, volnočasových aktivit, koníčků, nelze to vnímat jako primárně způsobené trestním stíháním, ale toliko jeho úkorným vnímáním.

Na základě uvedeného soud I. stupně uzavřel, že v případě žalobce k žádným v rozhodnutí Ústavního soudu zmíněným postupům nedošlo, jakkoliv bylo jeho zadržení nadbytečné, hrozba teoreticky nepodmíněného trestu jistě v jeho úvahách přítomna, zejména s ohledem na jeho bezúhonnost, a jakkoliv mohlo trestní stíhání trvat kratší dobu, pokud by rekognice byla provedena dříve. Z uvedeného vyplývá, že nebyla shledána újma žalobce takové míry, pro kterou by žalovanou poskytnuté konstatování a omluva měly být zjevně nepostačujícím odškodněním. Tento závěr odpovídá i skutkové povaze věci posuzované Ústavním soudem v nálezu sp. zn. IV. ÚS 428/05. Soud I. stupně proto považoval skutková zjištění, nezbytná pro posouzení důvodnosti žalobou uplatněného nároku jako plně postačující a další žalobcem navržené důkazy zamítl.

Výrok o náhradě nákladů řízení odůvodnil ust. § 142 odst. 1 o.s.ř. a contrario za situace, kdy v řízení zcela úspěšné žalované žádné právem aprobované náklady nevznikly. Domáhala-li se žalovaná na nákladech řízení přiznání paušální náhrady hotových výdajů (zjevně dle nálezu Ústavního soudu ze dne 7.10.2014 sp. zn. Pl. ÚS 39/13), soud I. stupně vyslovil názor, že závěry v citovaném nálezu vyložené (podle nichž přísluší paušální náhrada hotových výdajů podle ust. § 13 odst. 3 vyhl. č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, za úkony právní služby vykonávané v případě zastoupení advokátem i tomu účastníkovi řízení, který advokátem zastoupen není) je namístě aplikovat v duchu dle analogicky použitelné judikatury Ústavního soudu, zdůrazňující v procesních souvislostech legitimní očekávání účastníka řízení podávajícího žalobu za určitého stavu právní úpravy (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 12.11.2013 sp. zn. I. ÚS 1485/12); žalobce podal žalobu v roce 2013, v nákladově „bezrizikovém“ režimu dle zák. č. 82/1998 Sb. Žádné skutečné (fakticky vynaložené) hotové výdaje pak žalovaná nespecifikovala a z obsahu spisu se nepodávají.

Proti rozsudku podal žalobce včasné odvolání z důvodů uvedených v ust. § 205 odst. 2 písm. c/, d/ a g/ o.s.ř. Soud I. stupně pochybil, pokud neprovedl důkaz slyšením žalobce za situace, kdy rozhodl v jeho neprospěch, neboť se jedná o jediného „přímého“ svědka, který může prokázat to, že utrpěl nemajetkovou újmu. Rovněž nebylo najisto prokázáno, že sousedka K. informaci o zadržení a trestním stíhání žalobce dále nešířila. Odvolatel dále namítal, že se soud I. stupně odklonil od judikatury Ústavního soudu, zejména rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 1976/09, jehož závěry citoval. Zdůraznil, že žalobce byl zcela bezdůvodně zadržen v místě bydliště, obviněn ze zvlášť závažného zločinu a následně celý rok trestně stíhán, ačkoli orgány činné v trestním řízení mohly rekognici, která vedla k zastavení trestního stíhání, provést maximálně v řádu dní ne-li hodin. Obžaloba byla podána k soudu, přestože ve věci nebyl jediný důkaz, nepochybila tak toliko policie, ale i státní zastupitelství, které má na postup policie v přípravném řízení dohlížet. Závěr soudu I. stupně de facto znamená, že pokud policie v důsledku vlastních chyb někoho stíhá násobně delší dobu než je třeba, a následně

státní zastupitelství bez důkazu podává ve věci obžalobu, ale vzhledem k tomu, že nedošlo k uvalení vazby nebo k medializaci případu, pak pro běžného člověka nedochází k podstatné nemajetkové újmě, jako zadostiučinění postačí pouze omluva. Z pohledu většinové populace se takové rozhodnutí jeví jako nespravedlivé. Na základě uvedeného žalobce navrhl, aby rozsudek soudu I. stupně byl po doplnění dokazování v odvolacím řízení účastnickým výsledkem žalobce a svědkyně K. změněn tak, že žalobě bude v plném rozsahu vyhověno.

Žalovaná s odkazem na své dosavadní procesní stanovisko navrhla potvrzení napadeného rozsudku jako věcně správného.

Odvolací soud z podnětu a v rozsahu včas podaného odvolání žalobce přezkoumal rozsudek soudu I. stupně, včetně řízení, které mu předcházelo (§ 212 a § 212a o. s. ř.), a poté dospěl k závěru, že odvolání je v základu opodstatněné.

Podle § 31a odst. 1 zákona platí, že "bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu."

Podle § 31a odst. 2 zákona "se zadostiučinění poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédne k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo."

Nejvyšší soud ve své judikatuře (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.6.2012 sp. zn. 30 Cdo 2813/2011) dovodil, že kritéria, jež pravidelně mohou indikovat rozsah způsobené nemajetkové újmy, jsou v případech zahájení trestního stíhání (řízení), které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem, následující :

1) Povaha trestní věci. Pod tímto kritériem se má na mysli zejména závažnost trestného činu kladeného osobě poškozené za vinu, neboť ta zpravidla přímo úměrně zvyšuje intenzitu, s jakou osoba poškozená konkrétní trestní řízení proti ní vedené negativně vnímá. To souvisí i s hrozbou trestního postihu (druhem a výší trestu) a případného společenského odsouzení, jež se zrcadlí v charakteru veřejného zájmu chráněného trestními předpisy v konkrétním případě (tedy v těch veřejných hodnotách, které jsou chráněny konkrétní skutkovou podstatou obsaženou ve zvláštní části trestního zákoníku).

2) Délka trestního řízení. Toto kritérium zohledňuje zejména to, po jak dlouhou dobu zásah do osobnostních složek jednotlivce v důsledku proti němu vedenému trestnímu řízení trval.

3) Následky způsobené trestním řízením v osobnostní sféře poškozené osoby. Toto kritérium umožňuje zohlednění individuálních následků trestního stíhání v osobnostní sféře poškozené osoby, jež mohou být umocněny či zmírněny v důsledku objektivních skutečností daného případu formulovaných pod body 1 a 2. Jinými slovy řečeno, negativní dopady zahájeného trestního stíhání do osobnosti člověka - morální narušení osobnosti (integrity) poškozeného v době trestního stíhání a narušení její profesní, soukromé, rodinné, popřípadě i jiné sféry života - mohou být zvýrazněny či naopak potlačeny podle intenzity naplnění prvních dvou kritérií. Žalobce je mladý člověk do té doby bezúhonný, bez jakékoliv obdobné předchozí zkušenosti pohybující se v nezávadovém prostředí.

Vedle toho je třeba podle § 31a odst. 2 zákona při stanovení formy a výše zadostiučinění přihlídnout k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo, zohlednit důvody, pro které k zastavení trestního stíhání došlo, a vycházet z toho, že forma a případná výše zadostiučinění nesmí být v rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti, tj. její přiznání je nad rámec konstatování porušení práva namístě pouze tehdy, jestliže by se z hlediska obecné slušnosti poškozenému satisfakce skutečně mělo dostat (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.6.2012 sp. zn. 30 Cdo 2813/2011). K potřebě zohlednění důvodů, pro něž bylo trestní řízení zastaveno, resp. pro které byl obžalovaný zproštěn obžaloby, se vyjádřil i Ústavní soud, když uzavřel, že "každé trestní stíhání ovlivňuje osobní život trestně stíhaného, na kterého je sice do okamžiku právní moci meritorního rozhodnutí třeba pohlížet jako na nevinného, avšak samotný fakt trestního stíhání je zátěží pro každého. Již samotné trestní stíhání výrazně zasahuje do soukromého a osobního života jednotlivce, do jeho cti a dobré pověsti, a to tím spíše, jedná-li se o obvinění "liché", což je posléze pravomocně stvrzeno zprošťujícím rozsudkem soudu, podle něhož se skutek, z něhož byl jednotlivec obviněn a obžalován, nestal, případně nebyl trestným činem" (nález Ústavního soudu ze dne 17. 6. 2008 sp. zn. II. ÚS 590/08).

V posuzované věci byl žalobce obviněn ze spáchání zvlášť závažného zločinu loupeže podle ust. § 173 odst. 1 tr. zák. Jednalo se o obvinění ze závažného trestného činu, které nejen na obviněného, ale i na jeho okolí musí působit silným dojmem, za tento trestný čin hrozil vysoký trest odnětí svobody, a reálnost jeho uložení žalobce jako laik posoudit nemohl. Délka trestního řízení nebyla nepřiměřená, trestní stíhání žalobce však bylo zahájeno na podkladě nedostatečných důkazů. Pokud se jedná o zásahy do osobního, rodinného a pracovního života způsobené nedůvodným trestním stíháním, odvolací soud se ztotožňuje se závěrem soudu I. stupně, že provedené důkazy pouze potvrdily, že všechny žalobcem tvrzené následky mají původ v tom, že se cítí subjektivně poškozen tím, že byl trestně stíhán, a v úkorném vnímání takového stavu.

Na základě uvedeného je odvolací soud toho názoru, vycházející ze skutkových tvrzení a prokázaného stavu, aniž by k tomu považoval za potřebné dokazování doplnit, že pouhé konstatování porušení práva žalobce a žalovanou poskytnutá omluva nejsou v poměrech zjištěného soudem I. stupně dostačující satisfakci a že žalobci náleží zadostiučinění finanční. Za přiměřenou výši finančního odškodnění žalobci v intencích shora vyloženého odvolací soud považuje částku 50.000,- Kč, ke které náleží, vzhledem k tomu, že žalovaná neuspokojila jeho žádost v zákonné šestiměsíční lhůtě na základě žádosti o odškodnění vznesené dne 27.11.2012, rovněž nárok na zaplacení úroku z prodlení v zákonné výši jdoucí od 29.11.2012 do zaplacení.

Z důvodů výše vyložených tak odvolací soud podle § 220 odst.1 o.s.ř. změnil rozsudek soudu I. stupně v zamítavém výroku o věci samé ad I.) tak, že žalovanou zavázal povinností zaplatit žalobci částku 50.000,- Kč s příslušenstvím, přičemž ve zbylé části tohoto výroku rozsudek soudu I. stupně jako věcně správný potvrdil (§ 219 o.s.ř.).

O nákladech řízení před soudy obou stupňů bylo rozhodnuto podle § 142 odst. 3 ve spojení s § 224 odst. 2 o.s.ř. Částečně úspěšnému žalobci, u něhož výše uplatněného nároku závisela na úvaze soudu, byla přiznána náhrada nákladů vynaložených v prvestupňovém řízení a řízení odvolacím, sestávající se z odměny jeho advokáta ve výši stanovené podle § 7, § 9 odst. 4, § 11 odst. 1, písm. a/, d/, g/ a odst. 2 písm. f/ a § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů, k čemuž náleží 21% daň z přidané hodnoty. V souzeném případě byla odměna advokáta stanovena za 6 úkonů právní služby á 3.100,- Kč (převzetí a

příprava zastoupení, podání žaloby, 2x účast u jednání před soudem I. stupně, odvolání, účast při jednání odvolacího soudu) v celkové výši 24.684,- Kč.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku lze podat dovolání k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím soudu I. stupně ve lhůtě 2 měsíců od jeho doručení, jehož přípustnost přezkoumá za podmínek stanovených v § 237 o.s.ř. dovolací soud.

V Praze dne 12. listopadu 2015

JUDr. Tomáš **V e j n a r** v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
B. V.